

ДИЗАЙН КОНЦЕПЦИИ В КОНТЕКСТА НА СЪВРЕМЕННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ

Гл. ас. г-р СВЕТОСЛАВ АНЕВ
департамент „Дизайн“, НБУ

АНОТАЦИЯ:

Все по-невъзможно е да си представим обикновеното ежедневие без технологиите. Много голяма част от продуктите, които са били използвани в близкото минало, приемат вече дигитални функции. Все повече автори и производители се опитват да съчетават удобството и комуникативните връзки между отделните уреди и добрия дизайн в продуктите и мебелите, които произвеждат. Навлизането на иновациите в технологично отношение и употребата на нови материали винаги е бил един от водещите фактори, тласкащ в надграждаща посока развитието на дизайна и в частност мебелния и интериорен дизайн. Докладът има за цел да разгледа и анализира състоянието на съвременния дизайн, връзката с технологичното развитие и ролята на изграждането на концептуален дизайн, тласкащ напред неговото развитие.

Ключови думи: Дизайн, технологии

1. РОЛЯ НА ТЕХНОЛОГИИТЕ В РАЗВИТИЕТО НА ДИЗАЙНА В МИНАЛОТО

Всеобщо известен факт е, че развитието на технологиите и технологичните процеси оказват силно влияние върху сферите на живота на хората. Дизайнът в частност също бива силно повлиян от тези фактори и не прави изключение. Навлизането на технологиите и използването на иновативни материали всъщност представляват основен двигател, тласкащ напред развитието на дизайна. Тези фактори са играели огромна роля за развитието на дизайна още от зората на неговото зараждане и отделянето му като дисциплина. Връщайки се назад във времето можем да открием тези препратки в делото на автори работили в тази насока. Такъв пример можем да открием още във времето когато Михаел Тонет прави своите експерименти за производство на мебели с пропарена букова гървесина, изобилстваща по това време и добивана от Великоморавска област. Тонет усъвършенства техниката използвана още от Томас Чипъндейл и старите френски мебелни майстори. Макар че в началото среща проблеми при патентоването на техниката, мебелите му придобиват широка популярност (особено във Виена), заради меките и елегантни извивки, които получава в резултат на огъването, здравината и опцията за лесно сглобяване и транспортиране (ил. 1).

Ил. 1. Фабриката на Михаел Тонет. Работен процес. Средата на XIX в.

Мебелите на Тонет са революционни в няколко отношения – постигане на иновация по отношение на здравината, новост при формообразуването (което е откроявало неговите разработки), и възможността за лесно сглобяване и разглобяване на детайлите (технология използвана още по времето на цивилизацията на Древен Египет), улесняващо тяхното транспортиране. Метод успешно използван малко по-късно в началото на XX в. от шведската компания IKEA.

В малко по-късен етап, вече в началото на XX в. все повече автори работещи в тази област на дизайн започват да експериментират и да се възползват от навлизащите технологични нововъведения и иновационни подходи и материали използвани в човешкото ежедневие. Това е естествен, логичен процес водещ към все по-интересни дизайн решения и концепции. Така например известният архитект и дизайнер от унгарски произход Марсел Бройер въвежда използването на тръбната стомана (нов за времето материал) в своите разработки, като най-прочутите му мебели са изработени в периода 1925–1928 г. В днешно време за съвременния човек е станало естествено да използва подобни мебели, но преди век това е било революционно откритие. Този подход е довел и до интересни и нестандартни решения. Например възможността за освобождаване от задните опорни крака в неговия стол модел B64, което променя схващането до този момент за класическата форма на стола със задължителен елемент от четири крака. Своята идея за направа на мебели от такъв материал Бройер черпи като вдъхновение от кормилната част на личния си велосипед „Adler“ който притежава по това време (ил. 2 и 3).

Ил. 2 и 3. Марсел Бройер. Стол, модел Б64. Метал, дърво, тръстикова оплетка, 1928 г. и велосипедът на Марсел Бройер „Adler“ с огъната тръбна стоманена рамка, който той закупува при пристигането си в Десау по времето когато се присъединява към школата Баухаус през 1925 г.

В този ред на мисли няма как да не бъде споменато и името на т.нар. „Баща на модернизма“ Алвар Аалто който по същото време започва своите опити за изработка на мебели от слоеста дървесина, вследствие на което създава революционен за времето си дизайн. Аалто успява умело да съчетае концепциите на функционализма, съчетавайки ги с влиянието на националните традиции. Името му добива популярност след участието му в триеналетата в Милано през 1936 г. На тях той се представя със своите витослепени мебели от дървесина. Конструктивно и като форма те са сходни с тръбните мебели от стомана. Разликата се състои в създаването на усещане за топлина заради използването на дървения материал. Опитите и експериментите които прави със шперплата и ламинираната дървесина му отреждат едно от водещите места на сцената на дизайна по това време. Технологичните иновации които постига чрез техниките на огъване и пресоване са революционни за времето си от гледна точка на конструкция и формообразуване. Използвайки качествата на технологията той отхвърля ъгловатите форми използвани масово при мебелите, което го позиционира като един от основоположниците на органичния дизайн (ил. 4).

Ил. 4. Алвар Аалто. Комплект табуретки, изработени от огънат шперплат за Artek. 50-те години на XX в.

В малко по-късен период, вече след Втората световна война тази технология на огъване на витослепената дървесина добива популярност и започва да намира широко приложение в работата на дизайнерите от следвоенния период. В този период силна роля за развитието на дизайна чрез използването на иновациите в технологиите изиграват американските дизайнери Чарлз и Рей Еймс. Една от най-известните им разработки е креслото „Lounge chair“ (модел No.670), който се състои от три отделни елемента – формован шперплат от палисандрово дърво, тапицирана седалка с кожа и въртяща се база от лят алуминий, изработено за Herman Miller. В изработката на този модел ясно си личат придобитите умения в технологично отношение на дизайнерите за формоване и огъване на шперплата (ил. 5).

Ил. 5. Lounge chair (модел No. 670), Чарлз и Рей Еймс. Формован шперплат, тапицирани седалки с кожа, въртяща се база от лят алуминий, 1956 г.

От този период започват и технологичните опити за обработка на пластмасите и полиуретановите изделия. Изпъква името на финландско-американския архитект и дизайнер Ееро Саринен. Заедно с Чарлз Еймс успешно правят едни от първите опити за използване на свободни, органични форми в дизайна чрез използването на новите за времето си материали и технологии.

2. ЗНАЧЕНИЕ НА ТЕХНОЛОГИИТЕ В СЪВРЕМЕННИЯ ДИЗАЙН ЗА ИНТЕРИОР И МЕБЕЛИ

В съвременния дизайн новите технологии и материали заемат вече все по-важно място. Дизайнерите, работещи в областта на продуктивия, мебелен или интериорен дизайн залагат все по-често на този фактор при проектирането и изработката на своите продукти. Това води до създаването на все по-интересни и иновативни подходи от гледна точка на дизайн, форма и функция на обектите.

Този подход ясно очертава характерния и отличителен стил на един от най-успешните съвременни дизайнери в тази област – Марк Нюсън. Той е привърженик на органичния дизайн. Неговия дизайн е характерен с избягването на остри ръбове и форми. Стилът му е известен още като „биоморфизъм“. Носи усещането за лекота и плавно преливане на формите. Успява да го постигне благодарение на технологиите и съвременните материали които използва в дизайна на своите продукти (ил. 6).

Ил. 6. Марк Нюсън. *Felt chair*. 1993 г.

В тази посока развиват своите концепции и имена от сферата на дизайна и архитектурата като Рос Лавгроув, чиито продукти се придържат към т.нар. „органичен сенсуализъм“ в дизайна, или Заха Хадид с нейния органичен дизайн например. Техните авторски разработки нямаше да могат да бъдат осъществени без намесата на съвременните средства в технологично отношение. Те очертават пътя по който към настоящия момент се случва развитието на съвременния дизайн, имащ за цел да съчетае в себе си практичност, естетика, ергономичност и визионерски поглед към бъдещето (ил. 7 и 8).

Технологичните иновации и процеси винаги са тласкали напред развитието на дизайна. Това е неизбежен и нужен процес, тъй като дизайна в своята основна същност цели осъществяването на връзки с различни интердисциплинарни сфери от живота на съвременните общества. Връзката между дизайна и технологиите е изключително важна и неразривно свързана. Тепърва предстои да наблюдаваме еволюционното и надграждане в различните сфери на дизайна.

Ил. 7. Рос Лавгроув. Go chair. 2001 г.

Ил. 8. Рос Лавгроув. Осветително тяло Florensis. Алуминий. 2013 г.

ИЛЮСТРАЦИИ:

Ил. 1 – https://www.archiproducts.com/en/news/michael-thonet-s-factory-160-years-of-bending-wood-in-bystrice-pod-hostynem_83935

Ил. 2 – <https://www.sfmoma.org/artwork/99.627/>

Ил. 3 – <https://www.phaidon.com/agenda/design/articles/2016/june/09/how-marcel-breuer-and-his-bike-changed-the-chair/>

Ил. 4 – <https://www.originalinberlin.com/products/details/Mid-Century-Modern-Set-4-Early-Alvar-Aalto-Artek-Stool-Stools-Finland-1950s-Plywood>

Ил. 5 – <https://www.innerspace.net.au/products/EAMES-LOUNGE-OTTOMAN-BY-HERMAN-MILLER-20.htm>

Ил. 6 – <https://massmoderndesign.com/gallery-detail/marc-newson-felt-chair-for-cappellini-1993/>

Ил. 7 – <https://www.linkedin.com/pulse/ross-lovegrove-go-stacking-chair-1998-farhad-ghaffari>

Ил. 8 – <https://creativemarket.com/gidraaa/1458859-Artemide-Florensis>